

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії, ерготерапії

Навчальний рік 2024-2025

СИЛАБУС
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«МАНУАЛЬНІ МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ»

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти _____ очна _____

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» _____

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «227» Фізична терапія, ерготерапія _____

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 3

Силабус освітнього компоненту
затверджено на засіданні кафедри
спортивної, фізичної та реабілітаційної
медицини, фізичної терапії, ерготерапії
ХНМУ

Протокол від
“27” _____ серпня _____ 2024 року № 1 _____

В.о. завідувачки кафедри

_____ доцент Олена МАРКОВСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем терапевтичного профілю

Протокол від
“28” _____ серпня _____ 2024 року № 1 _____

Голова

_____ професор Павло КРАВЧУН
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Марковська Олена Володимирівна – в.о. завідувача кафедри спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії, ерготерапії ХНМУ, к.мед.н., доцент
2. Самойлова Ганна Петрівна – доцент кафедри спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії, ерготерапії ХНМУ, к.мед.н.
3. Полоннік Ігор Анатолійович -асистент кафедри спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії, ерготерапії.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Буряченко Вадим Анатолійович
Інформація про викладача	Професійні інтереси: фізична реабілітація, спортивна медицина, лікувальний масаж, ерготерапія, мануальна терапія.
Контактний тел.	+38067355720
E-mail:	v.a.buriachenko@kpmu.edu.ua
Інформація про консультації: <u>очні консультації</u> розклад: місце проведення: <u>он-лайн консультації</u>	вівторок з 13.00 до 15.00 четвер з 13.00 до 15.00 Університетська клініка ХНМУ, вул. Олександра Шпейєра, 4 за попередньою домовленістю, http://31.128.79.157:8083/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=27208
Локація	 <p style="text-align: right;">вул. Олександра Шпейєра, 4</p>

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Мануальні методи фізичної терапії» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

Опис освітнього компоненту (анотація)

Мануальні методи фізичної терапії як навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів умінь застосування знань з мануальних методів фізичної терапії в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; навчає цілісному уявленню про загальні основи та положення, форми і методи мануальної терапії в лікарській практиці для забезпечення профілактики захворювань, а також для більш швидкого відновлення здоров'я, якості життя і працездатності у хворих різноманітного профілю; забезпечує попередження передпатологічних змін та патологічних станів, які виникають при нерациональному застосуванні фізичної активності.

Предметом вивчення освітнього компоненту є формування у здобувачів уявлення про мануальні методи фізичної терапії та застосування прийомів мануальної терапії в майбутній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Базується на базових знаннях, вміннях, навичках, які отримані раніше при вивченні анатомії людини, фізіології людини, патофізіології, акушерства та гінекології, педіатрії з якими інтегрується програма «Мануальні методи фізичної терапії».

Пререквізити

«Мануальні методи фізичної терапії» як навчальна дисципліна базується на вивченні здобувачами анатомії людини, медичної біології, біологічної фізики, фізіології, патофізіології, гігієни та екології, фармакології, пропедевтики педіатрії й інтегрується з цими дисциплінами; забезпечує послідовність та взаємозв'язок з травматологією й ортопедією, неврологією, педіатрією, акушерством і гінекологією та іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами.

Постреквізити

Основні положення освітнього компоненту мають застосовуватися при вивченні суміжних дисциплін протягом 4 років навчання, є базою для підготовки до ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах другого магістерського рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE - [Курс: Мануальні методи фізичної терапії | Система дистанційного навчання ХНМУ \(knmu.edu.ua\)](https://knmu.edu.ua)

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ:

1.1. Мета викладання освітнього компоненту «Мануальні методи фізичної терапії» є: формування у здобувачів цілісного уявлення про загальні основи та положення, форми і методи мануальної терапії, та практичного застосування мануальної терапії в комплексному лікуванні і реабілітації хворих.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Мануальні методи фізичної терапії» є:

– обґрунтування застосування мануальної терапії з лікувальною та профілактичною метою при травмах і захворюваннях внутрішніх органів та опорно-рухового апарату;

– освоєння послідовності та використання основних і допоміжних прийомів мануальної терапії при різних захворюваннях, травмах;

– освоїти методику мануальної терапії при окремих захворюваннях..

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування здобувачами компетентностей:

інтегральні:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

СК.01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 04. Здатність враховувати медичні, психологопедагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

ПРН 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

Зв'язок – здатність до усного спілкування, написання, подання, прослуховування.

Люб'язність – манери, етикет, діловий етикет, кажу, будь ласка, і дякую вам, шанобливо.

Гнучкість – адаптивність, бажання змінюватися, навчання протягом усього життя, приймає нові речі, налаштовує, навчає.

Цілісність – чесна, етична, висока моральність, має особисті цінності.

Міжособистісні навички – приємність, привабливість, почуття гумору, дружність, вихованість, співпереживання, самоконтроль, терпимість, комунікабельність.

Позитивне ставлення – оптимістичний, захоплений, захочувальний, щасливий, впевнений.

Професіоналізм – діловий, добре одягнений.

Відповідальність – підвітна, надійна, виконує роботу, винахідлива, самодисциплінована, хоче робити добре, сумлінно, здоровий глузд.

Командна робота – кооператив, працюють разом з іншими, приємні, сприятливі, корисні, спільні.

Робоча етика – працьовитий, готовий працювати, лояльний, ініціативний, мотивований вчасно.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	22 «Охорона здоров'я»	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (шифр і назва) Спеціалізація: 227.1 Фізична терапія	Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
		6-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	Освітній ступінь: перший (бакалаврський) ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції	
		10 год.	
		Практичні, семінарські	
		34 год.	
		Самостійна робота	
		46 год.	
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: залік			

2.1. Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Мануальні методи фізичної терапії. Основні принципи та підходи. Показання та протипоказання. Організація роботи лікаря мануальної терапії.	2	Інформаційна (освітня)
2	Анатомічні, біомеханічні і фізіологічні основи мануальної терапії.	2	Інформаційна (освітня)
3	Методи діагностики в мануальній терапії. Оцінка постави і рухливості. Пальпація. Спеціальні тести та інструментальна діагностика.	2	Інформаційна (освітня)
4	Мануальна терапія в системі фізичної і медичної реабілітації, реабілітації	2	Інформаційна (освітня)

	військовослужбовців та осіб що постраждали під час військових дій.		
5	Диференціальна діагностика в практиці мануального терапевта. Поєднання мануальної терапії з іншими методами лікування.	2	Інформаційна (освітня)
	Всього годин	10	

2.2.2. Семінарські заняття

Проведення семінарських занять не передбачено програмою.

2.2.3. Практичні заняття

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Мануальні методи фізичної терапії. Основні принципи та підходи. Показання та протипоказання. Організація роботи лікаря мануальної терапії.	2	Розповідь-пояснення, бесіда	Усне опитування (індивідуальне)
2	Анатомічні, біомеханічні і фізіологічні основи мануальної терапії.	4	Демонстрація	Усне опитування (індивідуальне)
3	Методи діагностики в мануальній терапії. Оцінка постави і рухливості. Пальпація. Спеціальні тести та інструментальна діагностика.	4	Дискусія	Тестовий контроль
4	Різновиди мануальної терапії.	4	Розповідь-пояснення	Тестовий контроль
5	Мануальна терапія в системі фізичної і медичної реабілітації, реабілітації військовослужбовців та осіб що постраждали під час військових дій.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
6	Диференціальна діагностика в практиці мануального терапевта.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування

	Поєднання мануальної терапії з іншими методами лікування.			
7	Застосування мануальної терапії в неврології.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
8	Застосування мануальної терапії в травматології та ортопедії.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
9	Застосування мануальної терапії в вертебології	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
10	Застосування мануальної терапії в терапії.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
11	Особливості проведення мануальної терапії у людей похилого віку.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
12	Застосування мануальної терапії в педіатрії.	2	Розповідь-пояснення	Усне опитування
13	Застосування мануальної терапії в суміжних клінічних спеціальностях. Залікове заняття.	4	Дискусія	Тестовий контроль
	Всього годин	34		

2.2.4. Лабораторні заняття

Проведення лабораторних занять не передбачено програмою

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Різновиди мануальної терапії.	4	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
2	Застосування мануальної терапії в неврології.	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
3	Застосування мануальної терапії в травматології та ортопедії.	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
4	Застосування мануальної терапії в вертебології	6	Підготовка конспекту	Усне опитування,

				перевірка конспекту
5	Застосування мануальної терапії в терапії.	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
6	Особливості проведення мануальної терапії у людей похилого віку.	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
7	Застосування мануальної терапії в педіатрії.	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
8	Застосування мануальної терапії в суміжних клінічних спеціальностях. Підготовка до заліку	6	Підготовка конспекту	Усне опитування, перевірка конспекту
	Всього годин	46		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ».

Система оцінювання та вимоги (види контролю, методи контролю, форми контролю, критерії оцінки рівня знань, умови допуску до підсумкового контролю).

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування, тестування, бесіди здобувачів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Задля оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти пропонується альтернативний варіант (*за вибором*): традиційні види завдань: написання контрольної роботи, реферату або творчі види: підготовка мультимедійної презентації, опрацювання навчальної літератури (складання анотації, рецензування, цитування, тези першоджерел, доповнення лекцій).

Підсумковий семестровий контроль освітнього компоненту є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться в усній. Терміни проведення підсумкового

семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль проводиться після завершення вивчення дисципліни у формі заліку:

- залік - проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни та передбачає врахування ПНД та перевірку засвоєння усіх тем з дисципліни. Оцінка проведення заліку (або перехідного заліку) визначається у балах від 120 до 200 та відміткою заліку – «зараховано», «не зараховано».

Оцінювання успішності навчання здобувачів за ЕСТС організації навчального процесу (залік)

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200
4.97-4,99	199
4.95-4,96	198
4.92-4,94	197
4.9-4,91	196
4.87-4,89	195
4.85-4,86	194
4.82-4,84	193
4.8-4,81	192
4.77-4,79	191
4.75-4,76	190
4.72-4,74	189
4.7-4,71	188
4.67-4,69	187
4.65-4,66	186
4.62-4,64	185
4.6-4,61	184
4.57-4,59	183
4.54-4,56	182
4.52-4,53	181
4.5-4,51	180
4.47-4,49	179
4.45-4,46	178
4.42-4,44	177
4.4-4,41	176
4.37-4,39	175
4.35-4,36	174
4.32-4,34	173
4.3-4,31	172
4,27-4,29	171
4.24-4,26	170

4-бальна шкала	200-бальна шкала
4.22-4,23	169
4.19-4,21	168
4.17-4,18	167
4.14-4,16	166
4.12-4,13	165
4.09-4,11	164
4.07-4,08	163
4.04-4,06	162
4.02-4,03	161
3.99-4,01	160
3.97-3,98	159
3.94-3,96	158
3.92-3,93	157
3.89-3,91	156
3.87-3,88	155
3.84-3,86	154
3.82-3,83	153
3.79-3,81	152
3.77-3,78	151
3.74-3,76	150
3.72-3,73	149
3.7-3,71	148
3.67-3,69	147
3.65-3,66	146
3.62-3,64	145
3.6-3,61	144
3.57-3,59	143
3.55-3,56	142
3.52-3,54	141
3.5-3,51	140
3.47-3,49	139

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.45-3,46	138
3.42-3,44	137
3.4-3,41	136
3.37-3,39	135
3.35-3,36	134
3.32-3,34	133
3.3-3,31	132
3.27-3,29	131
3.25-3,26	130
3.22-3,24	129
3.2-3,21	128
3.17-3,19	127
3.15-3,16	126
3.12-3,14	125
3.1-3,11	124
3.07-3,09	123
3.05-3,06	122
3.02-3,04	121
3-3,01	120
Менше 3	Недостатньо

3.2. Питання до заліку:

1. Дайте характеристику основних понять про мануальну терапію.
2. Назвіть основні методи мануальної терапії.
3. Дайте характеристику історичним аспектам виникнення мануальної терапії.
4. Охарактеризуйте масаж, як метод мануальної терапії.
5. Охарактеризуйте мобілізацію та маніпуляцію, як методи мануальної терапії.
6. Розкрийте поняття додаткових рухів у суглобах, їх види, застосування в мануальній терапії.
7. Розкрийте метод мануальної терапії – мобілізація: ступені руху, методика використання, показання та протипоказання.
8. Розкрийте метод мануальної терапії – маніпуляція методика використання, показання та протипоказання.
9. Опишіть мануальну терапію хребта та м'язів тулуба.
10. Назвіть види мануальних прийомів для хребта та м'язів тулуба.
11. Назвіть протипокази до мануальної терапії хребта.
12. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) на шийному рівні хребта.
13. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) на грудному рівні хребта.
14. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) на попереково-крижовому рівні хребта.
15. Опишіть мануальну терапію суглобів та м'язів нижніх кінцівок.
16. Опишіть стани суглобів та м'язів нижніх кінцівок до яких застосовуються мануальні прийоми.
17. Назвіть протипокази до мануальної терапії суглобів та м'язів нижніх кінцівок.
18. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для гомілковостопного суглобу.
19. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для колінного суглобу.
20. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для кульшового суглобу.
21. Опишіть мануальну терапію суглобів та м'язів верхніх кінцівок.
22. Назвіть стани суглобів та м'язів верхніх кінцівок до яких застосовуються мануальні прийоми.
23. Назвіть протипокази до мануальної терапії.
24. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для плечового суглобу.
25. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для ліктьового суглобу.
26. Розкрийте навички мануальної діагностики та мануальної терапії (ПР, мобілізація) для суглобів зап'ястя.

27. Опишіть поєднання мануальної терапії з рефлекторним масажем.
28. Розкрийте поняття про рефлекторно-сегментарного масажу та його тісний зв'язок з мануальною терапією в підвищенні ефективності відновлення.
29. Опишіть пальпацію, як метод оцінки в мануальній терапії.

3.3. Індивідуальні завдання:

1. Підготовка реферату за темами для самостійного вивчення (5 балів).
2. Проведення самостійного фрагменту наукового дослідження (10 балів).
3. Пошук та опрацювання навчальних і науково-методичних ресурсів за темами для самостійного вивчення (5 балів).
4. Підготовка наукової доповіді на засіданні наукового гуртка та/або науково-студентській конференції (10 балів).
5. Участь у міжвузівській та/або всеукраїнській олімпіаді з дисципліни (10 балів).
6. Підготовка наукових публікацій: тез з збірниках науково-практичних конференцій, збірниках наукових праць, статей у фахових наукових виданнях (10 балів).

3.4. Правила оскарження оцінки

Подання заяви про апеляцію здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів складання підсумкового контролю.

Здобувач освіти подає заяву до деканату. Декан реєструє заяву у навчально-методичному відділі та надає на підпис ректору. Готує проєкт наказу про склад апеляційної комісії, повідомляє здобувачу освіти дату та місце засідання апеляційної комісії

Якщо здобувач освіти бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмові роботи додатково не надаються). Заяву розглядають не пізніше двох наступних робочих днів після її подання в присутності студента. У випадку відсутності студента секретарем комісії у протоколі засідання має зробити відповідний запис.

Результати апеляції оголошуються здобувачу освіти відразу після закінчення розгляду його заяви. Студент особисто робить запис у протоколі засідання апеляційної комісії про отримання результатів розгляду його справи.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів/ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/ка надасть на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття здобувачам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливості та неупередженості,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів/ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка.

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів.

Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач-студент», «студент-студент», «студент-група здобувачів».

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності.

Кафедра спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії, ерготерапії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Яровий В.К. «Клінічна мануальна медицина». — Вінниця: Нова книга, 2008. — 320 с.
2. Сергата Н.С. Техніка виконання основних та додаткових прийомів класичного масажу: методичні рекомендації до практичних занять студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Запоріжжя, 2018. 55 с.
3. Сергеев В. М. Точковий та лінійний масаж I-II ч. / В. М. Сергеев, А.О Альошин, І. О. Бичук. - Луцьк : Вежа-Друк, 2018. - 225 с.
4. Сидоренко П. І. Анатомія та фізіологія людини / П. І. Сидоренко, Г.О. Бондаренко, С. О. Куц - К.: Медицина, 2007. - 248с.
5. Михалюк Є.Л., Черепок О.О., Ткаліч І.В. Фізична реабілітація при захворюваннях хребта: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДМУ; 2016. 90 с.
6. Голка Г.Г. Травматологія та ортопедія / Г.Г. Голка, О.А. Бур'янов, В.Г. Климовицький - Київ, 2014. 416 с.
7. Музика Ф. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. Музика, М. Гриньків, Т. Куцериб . - Л., 2014. 360 с

Допоміжна

1. Голка Г.Г. Травматологія та ортопедія / Г.Г. Голка, О.А. Бур'янов, В.Г. Климовицький - Київ, 2014. 416 с.
2. Музика Ф. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. Музика, М. Гриньків, Т. Куцериб . -
3. Л., 2014. 360 с.
4. Сергеев В.М. Відродження. Лікування зціленням-шлях в довголіття. Друге видання ./ В.М. Сергеев.-Луцьк;Вежа-Друк.-2017-104с.

5. Сергеев В.М. Народні методи оздоровлення / популярні оздоровчі системи. Методичні вказівки/В.М Сергеев, А.О Альошин І.О. Бичук/. Луцьк : Вежа-Друк, 2018.-72с.

6. Сергеев В.М. Нетрадиційні методи оздоровлення/Методичні рекомендації / В.М Сергеев, А.О Альошин, І.О.Бичук/ Луцьк.-Вежа-Друк.-2018.-83с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Visceral Manual Therapy for physiotherapists and osteopaths
https://www.udemy.com/course/visceral-manual-therapy-for-physiotherapists-and-osteopaths/?utm_source=adwords&utm_medium=udemyads&utm_campaign=Search_DSA_Gamma_NonP_la.EN_cc.ROW-English&campaigntype=Search&portfolio=ROW-English&language=EN&product=Course&test=&audience=DSA&topic=&priority=Gamma&utm_content=deal4584&utm_term=.ag_162511580324.ad_696197165484.kw.de.c.dm.pl.ti_dsa-1705455355804.li_9061017.pd.&matchtype=&gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwi5q3BhCiARIsAJCfuZniUdD3MZmx9GrbMitLJ4wktTVW6xTfrCB_JyQn1m3ckVgsQ3V2hj8aAhaEEALw_wcB&couponCode=2021PM25

2. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf

3. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

4. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf

5. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ <https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/proekt_polog_inkl_navch.pdf

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf

8. ІНШЕ -